

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра теорії та методики фізичного виховання

08-01-154М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних робіт освітнього компонента
«Рухова активність неповносправних»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського)
рівня за освітньо-професійною програмою
«Фізкультурно-спортивна реабілітація»
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною
радою
з якості ННІОЗ
Протокол № 1 від
29.08.2024

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних робіт освітнього компонента **«Рухова активність неповносправних»** для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фізкультурно-спортивна реабілітація» спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Ніколенко О. І., Семенчук О. В., Довніч Є. А. – Рівне : НУВГП, 2024. – 26 с.

Укладачі: Ніколенко О. І., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії;
Семенчук О. В., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії;
Довніч Є. А., старший викладач кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Відповідальний за випуск – Гамма Тетяна Вікторівна, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання.

Керівник групи забезпечення освітньої програми: Гамма Тетяна Вікторівна, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання.

© О. І. Ніколенко,
О. В. Семенчук,
Є. А. Довніч, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.	5
РОЗДІЛ 1. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ.	6
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ.	8
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1. Розробка та адаптація програм рухової активності для осіб з інвалідністю.	8
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2. Оцінка ризиків та ресурсних потреб при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм.	9
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3. Порівняння альтернативних методик реабілітації осіб з різними видами інвалідності.	11
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4. Практичне застосування мотиваційних технік у залученні осіб з інвалідністю до рухової активності.	13
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5. Пошук та аналіз наукових джерел для створення програми адаптивної фізичної активності.	15
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6. Впровадження інноваційних технологій у процес фізкультурно-спортивної реабілітації.	16
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7. Оцінка ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для неповносправних осіб.	17
ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8. Організація командної роботи при проведенні занять з адаптивної фізичної активності для осіб з	19

інвалідністю.

РОЗДІЛ 3. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ	
ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ	21
ЛІТЕРАТУРА	24

ВСТУП

Освітній компонент «Рухова активність неповносправних» призначений для узагальнення специфічних комплексів заходів спортивно-оздоровчого характеру, спрямованих на фізкультурно-спортивну реабілітацію, адаптацію та соціалізацію людей з обмеженими можливостями, подолання психологічних бар'єрів, що перешкоджають відчуттю повноцінного життя, а також свідомості необхідності свого особистого внеску в соціальний розвиток суспільства.

Мета: ознайомити здобувачів вищої освіти з організацією, структурою, змістом, сучасними технологіями і передовою практикою виховної, фізкультурно-оздоровчої роботи інвалідів різних нозологічних груп, сформувані необхідні знання, уміння, інтерес до професії як гуманістичної місії, психологічну готовність до роботи з даною категорією населення.

РОЗДІЛ 1. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Розробка та адаптація програм рухової активності для осіб з інвалідністю.	2
2.	Тема 2. Оцінка ризиків та ресурсних потреб при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм.	2
3.	Тема 3. Порівняння альтернативних методик реабілітації осіб з різними видами інвалідності.	2
4.	Тема 4. Практичне застосування мотиваційних технік у залученні осіб з інвалідністю до рухової активності.	2
5.	Тема 5. Пошук та аналіз наукових джерел для створення програми адаптивної фізичної активності.	2
6.	Тема 6. Впровадження інноваційних технологій у процес фізкультурно-спортивної реабілітації.	2
7.	Тема 7. Оцінка ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для неповносправних осіб.	2

8.	Тема 8. Організація командної роботи при проведенні занять з адаптивної фізичної активності для осіб з інвалідністю.	2
	Разом	16

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ РОБІТ

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 1

Розробка та адаптація програм рухової активності для осіб з інвалідністю

Мета: формування практичних навичок з розробки та адаптації програм рухової активності для осіб з інвалідністю з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, обмежень та можливостей, а також розвиток уміння використовувати сучасні методики та підходи в фізкультурно-спортивній реабілітації.

Завдання:

1. Визначити літературу за темою.
2. Ознайомитися з основними принципами адаптації програм рухової активності для різних груп осіб з інвалідністю.

Короткий огляд теми:

Адаптація програм рухової активності для осіб з інвалідністю є важливим елементом фізкультурно-спортивної реабілітації, оскільки дозволяє враховувати індивідуальні потреби та можливості кожної людини. У сучасній фізкультурно-спортивній реабілітації акцент робиться на персоналізованому підході, де фізичне навантаження, типи вправ і їхня інтенсивність підбираються з урахуванням особливостей здоров'я пацієнта. Це може включати адаптацію загальних програм для людей з травмами опорно-рухового апарату, неврологічними

захворюваннями, серцево-судинними патологіями або іншими станами.

Одним із ключових аспектів розробки програм для осіб з інвалідністю є залучення мультидисциплінарної команди, що включає лікарів, фізіотерапевтів та інших фахівців. Це дозволяє не лише підвищити ефективність фізкультурно-спортивної реабілітації, але й запобігти можливим ускладненням. Важливою є також соціальна реабілітація, що сприяє підвищенню рівня фізичної активності, покращенню якості життя та інтеграції таких осіб у суспільство.

Під час розробки та адаптації програм слід враховувати не тільки фізичні обмеження, а й психологічні та соціальні аспекти, щоб сприяти гармонійному розвитку та відновленню функцій пацієнтів. Сучасні методи фізкультурно-спортивної реабілітації використовують новітні технології та інноваційні підходи, які допомагають забезпечити індивідуалізований підхід до кожного пацієнта.

Питання:

1. Які основні принципи адаптації програм рухової активності для осіб з інвалідністю?

2. Яким чином мультидисциплінарний підхід сприяє ефективності фізкультурно-спортивної реабілітації?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 2

Оцінка ризиків та ресурсних потреб при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм

Мета: навчитись оцінювати ризики та визначати ресурсні потреби при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Оцінити потенційні ризики для здоров'я та безпеки пацієнтів при реалізації фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм.

Короткий огляд теми:

Оцінка ризиків та ресурсних потреб є одним з ключових етапів при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм, оскільки дозволяє забезпечити безпеку та ефективність реабілітаційних заходів. Ризики можуть включати фізичні загрози, такі як загострення травм, перевантаження організму або погіршення загального стану пацієнта. Особливу увагу слід приділяти наявним медичним протипоказанням та фізичним обмеженням пацієнта. Завдяки системному підходу до оцінки ризиків можливо адаптувати програму таким чином, щоб мінімізувати потенційні загрози для здоров'я пацієнта і забезпечити поступове відновлення.

Крім того, ефективне впровадження реабілітаційної програми залежить від правильного визначення ресурсних потреб. Це включає матеріально-технічне забезпечення (обладнання, інвентар), людські ресурси (кваліфіковані спеціалісти) та часові ресурси для проведення реабілітаційних заходів. Оцінка ресурсів дозволяє правильно організувати процес реабілітації, розподілити відповідальність між членами команди та забезпечити максимальний терапевтичний ефект. Важливим аспектом є також економічна ефективність програми,

що забезпечується раціональним використанням ресурсів і оптимізацією відновних заходів.

Комплексний підхід до оцінки ризиків та ресурсів є запорукою успішної фізкультурно-спортивної реабілітації, оскільки дозволяє створити індивідуалізовану та безпечну програму для кожного пацієнта, враховуючи його стан, можливості та потреби.

Питання:

1. Які основні ризики слід враховувати при впровадженні фізкультурно-спортивних реабілітаційних програм?

2. Як правильно визначити ресурсні потреби для успішного впровадження фізкультурно-спортивної реабілітаційної програми?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 3

Порівняння альтернативних методик реабілітації осіб з різними видами інвалідності

Мета: розвинути вміння порівнювати та аналізувати різні методики фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з різними видами інвалідності з метою вибору оптимального підходу, враховуючи індивідуальні потреби та можливості пацієнтів.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.

2. Ознайомитися з різними методиками фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з різними формами інвалідності (фізичні, сенсорні, неврологічні).

Короткий огляд теми:

Порівняння альтернативних методик фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з інвалідністю є важливою складовою процесу вибору найбільш ефективного підходу до відновлення. Оскільки інвалідність може мати різну природу – фізичну, сенсорну або неврологічну, кожна з цих груп потребує специфічних підходів і методик для відновлення функцій та покращення якості життя. Наприклад, для осіб з опорно-руховими порушеннями можуть використовуватися вправи для зміцнення м'язів та підвищення рухливості суглобів, тоді як для пацієнтів з неврологічними розладами важливими є вправи, спрямовані на відновлення нервово-м'язової координації та рівноваги.

Сучасні методики відновлення включають як традиційні підходи (терапевтичні вправи, масаж, мануальна терапія), так і новітні технології, такі як екзоскелети, біологічний зворотний зв'язок, віртуальна реальність та роботизовані системи. Порівняння альтернативних методів дозволяє оцінити їхню ефективність, тривалість впливу, можливі ризики та складність реалізації. Крім того, слід враховувати не лише фізичні результати, але й психологічний та соціальний вплив на пацієнтів, що сприяє їх соціалізації та інтеграції в суспільство.

Остаточний вибір методики фізкультурно-спортивної реабілітації повинні ґрунтуватися на ретельному аналізі індивідуальних характеристик пацієнта, його медичних показань, а також матеріально-технічних можливостей лікувального закладу. Такий підхід забезпечує найбільш ефективне відновлення функцій організму та підвищення якості життя осіб з інвалідністю.

Питання:

1. Які переваги та недоліки основних методик фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з фізичними та неврологічними видами інвалідності?

2. Які сучасні технології використовуються у фізкультурно-спортивній реабілітації, і як вони впливають на ефективність реабілітаційного відновного процесу?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 4

Практичне застосування мотиваційних технік у залученні осіб з інвалідністю до рухової активності

Мета: практично застосовувати мотиваційні технік для залучення осіб з інвалідністю до регулярної рухової активності, що сприятиме підвищенню їх фізичної активності та покращенню якості життя.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Розробити та реалізувати план мотиваційної роботи для конкретної групи осіб з інвалідністю, оцінюючи його ефективність.

Короткий огляд теми:

Мотивація є ключовим елементом у процесі залучення осіб з інвалідністю до рухової активності, оскільки вона безпосередньо впливає на їхнє бажання та готовність брати участь у фізичних вправах. Враховуючи індивідуальні фізичні, психологічні та соціальні обмеження таких осіб, важливо застосовувати ефективні мотиваційні техніки, що допоможуть подолати страхи, невпевненість або негативний досвід, пов'язаний із попередніми спробами фізичної активності. Мотиваційні техніки

можуть включати підтримку з боку реабілітаційної команди, створення позитивного соціального середовища, особисті досягнення та цілі, а також використання інноваційних технологій.

Однією з популярних технік є поступове підвищення рівня складності завдань, яке дозволяє особам з інвалідністю досягати реальних результатів і відчувати власний прогрес. Соціальна підтримка та участь у групових заняттях також сприяють підвищенню мотивації, оскільки дають можливість отримувати емоційну підтримку від оточення і обмінюватися позитивним досвідом. Крім того, значну роль відіграє підхід, орієнтований на індивідуальні інтереси та уподобання пацієнта, що дозволяє формувати справи і заняття, які будуть викликати зацікавленість.

Практичне застосування мотиваційних технік сприяє не тільки збільшенню рівня рухової активності осіб з інвалідністю, але й покращенню їх фізичного та емоційного стану, зміцненню самоповаги і інтеграції у суспільство. Це дає змогу покращити якість життя та сприяє соціалізації таких осіб через активну участь у відновних програмах.

Питання:

1. Які мотиваційні техніки є найбільш ефективними для залучення осіб з інвалідністю до рухової активності?

2. Які переваги має групова форма занять у підвищенні мотивації осіб з інвалідністю до участі у фізкультурно-спортивній реабілітації?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 5

Пошук та аналіз наукових джерел для створення програми адаптивної фізичної активності

Мета: навчитись шукати, відбирати та критично аналізувати наукові джерела для розробки програм адаптивної фізичної активності, зосереджуючись на їх науковій обґрунтованості та практичній ефективності.

Завдання:

- 1.Опрацювати літературу за темою.
- 2.Проаналізувати та порівняти наукові підходи, представлені в обраних джерелах, для визначення їхньої практичної застосовності у фізкультурно-спортивній реабілітації.

Короткий огляд теми:

Науково обґрунтовані дані є основою для створення ефективних програм адаптивної фізичної активності, спрямованих на осіб з інвалідністю. Пошук та аналіз наукових джерел дозволяє фахівцям відстежувати сучасні тенденції у фізкультурно-спортивній реабілітації, розуміти механізми впливу фізичних навантажень на різні системи організму та застосовувати новітні методики на практиці. Важливо оцінювати якість та надійність досліджень, зокрема їх методологічну базу, кількість та якість вибірки, а також їхню репрезентативність для відповідної групи осіб з інвалідністю.

Зібрані дані допоможуть розробляти персоналізовані програми адаптивної фізичної активності, що відповідають потребам конкретних пацієнтів. Аналіз наукових джерел також дає змогу виявити нові перспективні методики або підтвердити

ефективність існуючих підходів, що сприяє підвищенню якості відновних заходів.

Питання:

1. Які критерії слід враховувати при оцінці наукових джерел для розробки програм адаптивної фізичної активності?

2. Які сучасні тенденції у фізкультурно-спортивній реабілітації осіб з інвалідністю можна виділити на основі наукових досліджень?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 6

Впровадження інноваційних технологій у процес фізкультурно-спортивної реабілітації

Мета: ознайомитися з інноваційними технологіями, що застосовуються у фізкультурно-спортивній реабілітації, та розвинути навички їх впровадження для підвищення ефективності відновного процесу.

Завдання:

1. Вивчити літературу за темою.
2. Дослідити інноваційні технології, що використовуються у фізкультурно-спортивній реабілітації, та проаналізувати їх вплив на відновний процес.

Короткий огляд теми:

Інноваційні технології відіграють дедалі важливішу роль у фізкультурно-спортивній реабілітації, забезпечуючи нові можливості для відновлення функцій організму та підвищення

ефективності відновного процесу. Серед найбільш перспективних технологій можна виділити роботизовані системи, екзоскелети, віртуальну реальність, біологічний зворотний зв'язок (biofeedback) та інші цифрові рішення, які сприяють більш точному контролю за рухами, полегшенню фізичного навантаження та стимуляції нейромоторних функцій. Ці технології дозволяють фахівцям індивідуалізувати фізкультурно-спортивні реабілітаційні програми, адаптуючи їх під конкретні потреби пацієнтів.

Інноваційні технології не лише покращують фізичні показники пацієнтів, але й підвищують їхню мотивацію до участі у процесі відновлення. Наприклад, використання віртуальної реальності може зробити фізкультурно-спортивні вправи більш інтерактивними та цікавими для пацієнтів, що сприяє збільшенню їхньої активності та залученості. Однак, успішне впровадження інноваційних технологій потребує ретельного планування, технічного забезпечення та підготовки фахівців, які здатні правильно використовувати новітні засоби для досягнення максимального терапевтичного ефекту.

Питання:

1. Які інноваційні технології є найбільш ефективними для фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю?

2. Які виклики виникають під час впровадження інноваційних технологій у фізкультурно-спортивні реабілітаційні програми, і як їх можна подолати?

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 7

Оцінка ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для неповносправних осіб

Мета: оволодіти методиками оцінки ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з інвалідністю, враховуючи фізичні, психологічні та соціальні аспекти відновлення.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Вивчити основні критерії та показники оцінки ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з інвалідністю.

Короткий огляд теми:

Оцінка ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації є важливим етапом відновного процесу, що дозволяє визначити, наскільки успішно програма сприяє досягненню встановлених терапевтичних цілей. Основні критерії оцінки включають фізичні показники (поліпшення рухової активності, сили, витривалості), психологічні зміни (підвищення рівня самооцінки, зменшення тривожності) та соціальні аспекти (покращення якості життя, рівень соціалізації). Регулярний моніторинг результатів дозволяє коригувати фізкультурно-спортивні реабілітаційні програми, адаптуючи їх під індивідуальні потреби пацієнтів та забезпечуючи максимальну ефективність.

Крім того, важливо враховувати вплив програми на загальний стан здоров'я пацієнта, зокрема, стабілізацію чи покращення функцій уражених систем організму. Ефективність може оцінюватися як короткостроково, так і довгостроково. Використання таких інструментів, як функціональні тести, анкети самооцінки, спостереження та опитування пацієнтів, допомагає отримати об'єктивні та суб'єктивні дані про прогрес і внесок фізкультурно-

спортивної реабілітації в загальне відновлення пацієнта.

Питання:

1. Які критерії є найважливішими для оцінки ефективності програм фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з інвалідністю?

2. Як можна інтегрувати суб'єктивні та об'єктивні показники для комплексної оцінки фізкультурно-спортивної реабілітаційної програми?

ПРАКТИЧНА РОБОТА №8

Організація командної роботи при проведенні занять з адаптивної фізичної активності для осіб з інвалідністю

Мета роботи: опанувати навички організації та координації командної роботи при проведенні занять з адаптивної фізичної активності для осіб з інвалідністю, забезпечуючи ефективність і взаємодію між всіма учасниками процесу.

Завдання:

1. Опрацювати літературу за темою.
2. Вивчити принципи та методи організації командної роботи при заняттях з адаптивної фізичної активності.

Короткий огляд теми:

Організація командної роботи є важливою складовою успішного проведення занять з адаптивної фізичної активності для осіб з інвалідністю. Команда може включати різних фахівців – реабілітологів, фізіотерапевтів, тренерів з адаптивної фізкультури, а також психологів і соціальних працівників, які

взаємодіють для досягнення загальної мети. Кожен член команди відіграє свою роль у підтримці фізичної активності учасників, а чітка координація дій дозволяє забезпечити безпеку, ефективність і мотивацію під час занять.

Ефективна командна робота ґрунтується на комунікації, плануванні та взаємній підтримці. Для організації заняття важливо правильно розподілити обов'язки між членами команди, забезпечивши їхню взаємодію на кожному етапі відновного процесу. Спільна робота допомагає краще адаптувати фізичні вправи до потреб осіб з інвалідністю та знижує ризик помилок, що можуть виникнути при індивідуальному підході без врахування колективних знань та навичок. Систематична координація та постійний зворотний зв'язок між командою є ключем до підвищення результативності програм адаптивної фізичної активності.

Питання:

1. Які ключові ролі повинні бути представлені в команді при організації занять з адаптивної фізичної активності для осіб з інвалідністю?

2. Які методи комунікації та координації є найефективнішими для забезпечення успішної командної роботи у відновних програмах?

РОЗДІЛ 3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Форма контролю: 3 семестр – залік.

Методи контролю:

1. Поточний контроль включає оцінку теоретичних знань, практичних навичок та самостійну роботу. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей.

2. Модульний контроль через навчально-науковий центр незалежного оцінювання (МК 1 – 20 балів, МК 2 – 20 балів).

3. Підсумковий контроль знань – залік відбувається відповідно до Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (сайт НУВГП).

Практичні заняття – 60 балів

Підсумковий контроль (залік) – 40 балів

Всього – 100 балів

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

	Короткий зміст завдання	За якісне оформлення завдання, його представлення /подання/показ/ висвітлення/ демонстрація /виконання	За відповіді на запитання	Всього балів
Тема 1	Розробити індивідуальну програму фізичних вправ для людини з певним типом інвалідності	4	4	8
Тема 2	Провести аналіз і оцінку ресурсів (персонал, обладнання) для впровадження програми фізичної активності для осіб з інвалідністю.	4	3	7
Тема 3	Провести аналіз двох різних програм фізкультурно-спортивної реабілітації для осіб з різними видами інвалідності	4	4	8
Тема 4	Розробити план мотиваційних заходів для залучення осіб з інвалідністю до регулярних фізичних занять	4	4	8
Тема 5	Знайти та проаналізувати інформацію щодо сучасних методів адаптивної рухової активності	4	3	7
Тема 6	Вивчити інноваційне обладнання для фізкультурно-спортивної реабілітації осіб з інвалідністю	4	3	7
Тема 7	Підготувати ґрунтовну відповідь за темою заняття	4	3	7
Тема 8	Розробити та організувати групову реабілітаційну сесію для осіб з інвалідністю	4	4	8
Всього за аудиторні заняття				60

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	
82–89	добре	

74–81		зараховано
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Боднар І. Р. (2013). Ставлення учнів середнього шкільного віку до уроків фізичної культури. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. - № 1. – С. 137-140.
2. Грейда Б. П. (2003). Реабілітація хворих засобами лікувальної фізкультури. – Луцьк : Видавництво «Волинська обласна друкарня», – 310 с.
3. Томенко О. А. (2013). Рівень рухової активності підлітків та шляхи його підвищення на основі використання заходів оздоровчо-рекреаційного спрямування. Слобожанський науково-спортивний вісник. - № 3. – С. 19-24.
4. Соколенко О.І. (2015). Адаптивна фізична культура: навч.-метод. посіб. для магістрантів спеціальності «Фізичне виховання». Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка» – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». – 154 с
5. Томенко О. А. (2010). Рівень соматичного здоров'я і рухової активності студентів вищих навчальних закладів. Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук.-теор. журн.] – Харків: ХДАФК, – № 2. – С. 17–20.
6. Наталія Небова, Олександр Ніколенко, Христина Трачук. (2021). Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму. Монографія фізична терапія, здоров'я, фізична культура та педагогіка. Рівне - 139с.
7. Ногас А.О., Гуцман С.В., Ніколенко О.І. (2021). Теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя за допомогою фізичної

культури. Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & recreation) : науковий журнал. Рівне : НУВГП, № 9. 32- 43.

8. Григус І.М. (2017). Реабілітаційне обстеження в практиці фізичного терапевта: навч. посіб. І.М. Григус, О.Б. Нагорна, В.В. Горчак. Рівне, 128 с.
9. Григус І.М., Нагорна О.Б. (2022). Основи фізичної терапії: навч. посіб. Херсон : Олді+, 150 с.
10. Етапи реалізації програми фізичної реабілітації слабоворих та незрячих дітей дошкільного віку. (2018). Григус І. М., Нагорна О. Б., Примачок Л. Л., Небова Н. А., Ніколенко О. І. Луцьк : Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки «Фізичне виховання і спорт». - № 31. – С. 55-60.

Допоміжна

11. Ніколенко О.І., Нестерчук Н.Є., Зарічанська Л.О., Захарченко І.В., Крук І.М. (2020). Симптомокомплекс ВСД у студентів ЗВО / Київ : Наукове періодичне видання Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – С. 121-125.
12. Нестерчук Н.Є., Подолянчук І.С., Сидорук І.О., Ніколенко О.І., Небова Н.А. (2020). Теоретичні аспекти формування ігрової діяльності дітей дошкільного віку з затримкою психічного розвитку. Київ : Наукове періодичне видання Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – С. 125-130.

13. Крук І. М., Зарічанська Л. О., Небова Н. А., Ніколенко О. І., Гамма Т. В., Федорович О. В. (2019). Фізична терапія хворих на гіперкінетичну форму дитячого церебрального паралічу. Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & recreation): журнал / уклад. І.М. Григус – Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, Україна, – Вип. 5. – 21 с.
14. Подолянчук І. С., Сидорук І. О., Ніколенко О. І., Небова Н. А. (2019). Клінічні прояви синдрому Ангельмана у дітей. Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & recreation): журнал / уклад. І.М. Григус – Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, Україна, – Вип. 5. – 27 с.
15. Сидорук І. О., Подолянчук І. С., Ніколенко О. І. (2019). Методи фізичної реабілітації дітей із церебральним паралічем. Реабілітаційні та фізкультурно-рекреаційні аспекти розвитку людини (Rehabilitation & recreation): журнал / уклад. І.М. Григус – Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, Україна, – Вип. 5. – 39 с.